

Profielen van begaafde en getalenteerde leerlingen

Bron: Betts & Neihart (1988, 2010), vertaald en bewerkt door D. Dams (2013)

De aangepaste succesvolle leerling

Bij *de aangepaste succesvolle leerling* is er sprake van relatief onderpresteren; de leerling levert goede schoolprestaties, maar presteert niet naar eigen kunnen. Deze leerling is perfectionistisch en is bang om fouten te maken. Deze angst uit zich in risicomijdend gedrag. Dit heeft als gevolg dat deze leerling heel afhankelijk is van volwassenen. Hij/zij is erg gevoelig voor en gericht op het voldoen aan verwachtingen van anderen.

Gedragsskenmerken	Behoeften
<ul style="list-style-type: none">- Presteert goed / haalt goede cijfers- Goed academisch zelfbeeld- Stelt zich afhankelijk op- Zoekt bevestiging/ goedkeuring van de leerkracht- Perfectionistisch- Vermijdt risico- Angst voor falen- Extrinsieke motivatie- Consument van kennis	<ul style="list-style-type: none">- Uitgedaagd worden- Tekortkomingen (zwakke kanten) leren zien- Risico's leren nemen- Assertiviteitsvaardigheden aanleren- Creativiteit ontwikkelen- 'Growth mindset' ontwikkelen- Zelfkennis verbeteren- Zelfstandige studievoordigheden aanleren

Ondersteuning/begeleiding thuis	Ondersteuning/begeleiding school
<ul style="list-style-type: none">- Ouders moeten loslaten- Onafhankelijkheid bieden- Ruimte/ vrijheid geven om keuzes te maken- Nieuwe, risicovolle ervaringen laten opdoen- Sta nieuwe, negatieve gevoelens toe- Steun de mogelijkheden van het kind om uitdagingen aan te gaan	<ul style="list-style-type: none">- Versneld en verrijkt curriculum- Ontwikkelen van persoonlijke interesses- Bieden van activiteiten die de leerling uitdagen om uit de comfortzone te treden- Ontwikkelen van vaardigheden voor zelfstandig leren- Verdiepingsmogelijkheden bieden- Bieden van mentorschappen- Mogelijkheden om samen te werken met peers- Coaching in growth mindset

De uitdagende creatieve leerling

De *uitdagende creatieve leerling* komt heel creatief uit de hoek met bijzondere oplossingen, maar staat ook heel kritisch in de wereld. Dit uit zich in het ter discussie stellen van regels en niets zo maar aannemen. Deze leerling heeft discussie nodig om uitgedaagd en geboeid te blijven en komt op een eerlijke en directe manier op voor zijn/haar mening. Deze leerling is heel inconsistent in werkwijze en gedrag, waardoor hij/zij wisselende resultaten behaalt.

Gedragskenmerken	Behoeften
<ul style="list-style-type: none">- Zeer creatief- Houdt van discussie- Is erg volhoudend in interessegebieden (passies)- Laat impulsief gedrag zien- Vertoont inconsistente werkwijzen- Heeft een slechte zelfcontrole- Heeft stemmingswisselingen- Daagt de leerkracht uit en corrigeert de leerkracht- Stelt regels ter discussie- Is eerlijk en direct- Komt op voor eigen overtuigingen- Is competitief	<ul style="list-style-type: none">- Aanmoediging van creativiteit- Minder druk tot aanpassen- Aanleren van tact, flexibiliteit, zelfbewustzijn en zelfcontrole- Strategieën aanleren om te kunnen omgaan met psychologische kwetsbaarheid

Ondersteuning/begeleiding thuis	Ondersteuning/begeleiding school
<ul style="list-style-type: none">- Respecteer de doelen van de leerling- Tolereer afwijkend gedrag- Sta toe om interesses/passies te volgen- Toon voorbeeldgedrag- Onderneem familieactiviteiten- Toon vertrouwen in mogelijkheden- Bevestig en bekrachtig sterke punten- Erken psychologische kwetsbaarheid en kom in actie wanneer dat nodig is	<ul style="list-style-type: none">- Tolerantie- Beloon creatief denken (nieuwe invalshoeken en gedachten)- Plaats deze leerling bij een passende leerkracht- Koppel deze leerling aan een begripvolle mentor- Zorg voor directe, duidelijke en heldere communicatie- Geef ruimte voor gevoelens- Directe instructie in interpersoonlijke vaardigheden- Coach voor doelgericht kiezen en handelen

De onderduikende leerling

De onderduikende leerling doet er alles aan om niet erkend te worden als begaafde leerling en ondermijnt hierdoor het belang van zijn/haar ontwikkeling. In de perceptie van deze leerling is het halen van goede punten en sociaal geaccepteerd worden onverenigbaar. Omdat sociale acceptatie zo belangrijk is voor deze leerling, wil deze geen uitzonderingspositie en hij/zij vermijdt daarom elke uitdaging. De onderduikende leerling heeft echter moeite een plek binnen de groep te vinden en wisselt daarom vaak in vriendschappen.

Gedragsskenmerken	Behoeften
<ul style="list-style-type: none">- Ziet de begaafdheid niet als waardevol, ontkent de begaafdheid- Valt uit bij deelname aan verrijkingsprogramma's- Wijst uitdagingen af- Wil geen ander werk doen dan andere leerlingen- Wil geen uitzonderingspositie- Zoekt sociale acceptatie- Verandert geregeld van vriendschappen/peergroep- Heeft (vrijwel) geen band met de leerkracht/groep- Onzeker over welke richting te volgen	<ul style="list-style-type: none">- Vrijheid om keuzes te maken- Netwerk van 'peers'- Aanmoedigen van talenten- Leren conflicten expliciet te maken- Zelfbegrip en zelfacceptatie- Gehoord en serieus genomen worden- Rolmodellen

Ondersteuning/begeleiding thuis	Ondersteuning/begeleiding school
<ul style="list-style-type: none">- Ondersteun bij studie- en carrièreplanning- Op zoek gaan naar begaafde rolmodellen- Vrijheid geven om keuzes te maken- Geef ruimte voor het opdoen van ervaringen en reflecteer- Niet vergelijken met broers/zussen	<ul style="list-style-type: none">- Geef inzicht in concepten als sociale verschijnselen- Leeromgeving creëren waarin de leerling zich thuis voelt- Rolmodellen bieden- Directe instructie in sociale vaardigheden- Bespreek de nadelen van succes- Bied ondersteuning en informatie bij de planning van opleidings- en beroepsmogelijkheden- Help bij het opzetten van steungroepen

De risicoleerling

De risicoleerling is niet meer gemotiveerd voor schoolse taken en zoekt buitenschoolse activiteiten om uitgedaagd te blijven. Deze leerling spijbelt vaak en werkt inconsistent. Hierdoor behaalt hij/zij vaak lagere prestaties. Tevens is een laag zelfbeeld kenmerkend voor dit profiel. Dit uit zich in verwaarlozing, isolatie en heel kritisch zijn ten opzichte van zichzelf en anderen.

Gedragkenmerken	Behoeften
<ul style="list-style-type: none">- Neemt onregelmatig deel aan onderwijs- Maakt taken niet af- Zoekt buitenschoolse uitdaging- Zoekt spanning (thrill seeking)- Laag zelfbeeld- Verwaarloost zichzelf- Isoleert zichzelf- Bekritiseert zichzelf en anderen- Verstoot, reageert af- Is creatief- Werkt inconsistent- Presteert gemiddeld of minder- Is defensief- Voelt zich niet geaccepteerd- Verzet tegen autoriteit	<ul style="list-style-type: none">- Veiligheid en structuur- Een individueel programma- Een andere omgeving als alternatief- Confrontatie en verantwoordelijkheid- Professionele counseling- Richting en korte termijn doelen
Ondersteuning/begeleiding thuis	Ondersteuning/begeleiding school
<ul style="list-style-type: none">- Zoek begeleiding voor het gezin- Machtsstrijd vermijden- Betrokkenheid tonen voor buitenschoolse activiteiten- In gesprek blijven gaan (beschikbaar zijn)- Aanspreken op verantwoordelijkheid- Straffen beperken tot een minimum- Blijven investeren in de relatie	<ul style="list-style-type: none">- Verwachtingen op peil houden, niet naar beneden bijstellen- Niet-traditionele studievastigheden organiseren- Verdieping en mentorschap aanbieden- Coachen met betrekking tot de schoolloopbaan- Veerkracht bevorderen (flexibiliteit)- Bespreek alternatieve mogelijkheden- Met de ouders/begeleiders in gesprek gaan (huisbezoeken)

De dubbel bijzondere leerling

De dubbel bijzondere leerling is een leerling met naast zijn hoogbegaafdheid ook een leer- en/of gedragsprobleem. Vaak worden begaafdheidskenmerken bij dit profiel onvoldoende (h)erkend waardoor deze leerling inadequaat ondersteund wordt in zijn/haar ontwikkeling.

Gedragskenmerken	Behoeften
<ul style="list-style-type: none">- Aangeleerde hulpeloosheid- Werkt inconsistent- Presteert gemiddeld of minder- Verstoot / reageert af- Sneller ontmoedigd- Laag academisch zelfbeeld- Denkt in concepten/ideeën- Lijkt in sommige aspecten van het sociaal en emotioneel functioneren jonger- Gedragsproblemen- Chaotisch- (Relatief) trage informatieverwerking- Goed probleemoplossend vermogen	<ul style="list-style-type: none">- Nadruk op de sterke kanten- Copingstrategieën- Attent blijven voor bijkomende problemen/stoornissen- Leren volharden en doorzetten- Omgeving creëren waarin sterke kanten ontwikkeld kunnen worden- Leren voor zichzelf op te komen

Ondersteuning/begeleiding thuis	Ondersteuning/begeleiding school
<ul style="list-style-type: none">- Focus op sterke kanten, help zwakke kanten te compenseren- De wil om te slagen stimuleren- Begaafdheid en capaciteiten (h)erkennen en bekrachtigen- Uitdagingen bieden bij aanwezige talenten- Begeleiding bieden bij het aangaan van uitdagingen (risico's)- Opkomen voor de leerling op school- Zorgen voor gezinsbetrokkenheid- Helpen bij het aanleren van zelfcontrole- Leer realistische doelen stellen en bereiken	<ul style="list-style-type: none">- Uitdagen op het gebied waar de sterke kanten liggen is eerste prioriteit- Versnelling op sterke gebieden- Voorzieningen ter compensatie voor de leerproblemen/gedragsproblemen- Individuele begeleiding- Directe instructie in strategieën voor zelfregulatie- Leer voor zichzelf op te komen- Leer SMART doelen formuleren- Onderzoeken "wat is nodig voor dit kind om hier succesvol te kunnen zijn?"- Tijd laten doorbrengen met ontwikkelingsgelijken/peers

De zelfsturende autonome leerling

De zelfsturende autonome leerling heeft schoolresultaten die passen bij zijn/haar capaciteiten. Deze leerling werkt zelfstandig en ontwikkelt zijn eigen doelen. Om deze doelen na te streven, durft de zelfsturende autonome leerling risico's te nemen en te leren uit fouten.

Gedragsskenmerken	Behoeften
<ul style="list-style-type: none">- Heeft schoolresultaten die passen bij haar/zijn capaciteiten- Werkt zonder behoefte aan bevestiging (zelfstandig)- Toont goede sociale vaardigheden- Ontwikkelt eigen doelen- Kan doelgericht SMART werken- Neemt risico's- Leert uit fouten- Werkt enthousiast voor passies- Is creatief- Komt op voor eigen opvattingen- Goed zelfregulerend vermogen- Veerkracht/flexibel- Produceert kennis- Beschikt over zelfinzicht en zelfacceptatie- Intrinsiek gemotiveerd	<ul style="list-style-type: none">- Meer ondersteuning, niet minder!- Stimuleren om nieuwe richtingen te kiezen en onafhankelijkheid te vergroten- Feedback over sterke kanten en mogelijkheden- Aanmoediging om risico's te nemen, niet alleen voor zeker te gaan- Langdurige, faciliterende relaties- Support team
Ondersteuning/begeleiding thuis	Ondersteuning/begeleiding school
<ul style="list-style-type: none">- Zorgen voor mogelijkheden die gerelateerd zijn aan interessegebieden en passie- Belemmeringen tot groeien wegnemen- Vrienden van allerlei leeftijden toestaan- Betrek het kind bij gezinsbeslissingen- Betrek het kind bij de eigen passies als ouder	<ul style="list-style-type: none">- Geef ruimte voor ontwikkelen van een lange termijn-, geïntegreerd studieplan- Belemmeringen tot groeien wegnemen- Bied een grote verscheidenheid aan mogelijkheden om te versnellen en te verdiepen- Mentoren en mediators- Zie af van gebruikelijk schoolbeleid en regels- Bespreek wat succes van je vraagt